

Ако било ко озбиљно погледа како је овај регион политички еволуирао последњих десет година, видеће да је један од најзначајнијих фактора била улога коју је играо Међународни кривични трибунал за бившу Југославију. Имајући то у виду, верзија мемоара главног тужиоца од 2000. до 2007. Карле дел Понте, која се појавила и пре изласка књиге из штампе, мора се прочитати. Њен званичан наслов гласи: "Госпођа тужилац: суочавања са најгорим злочинима против хуманости и култура имунитета".

Крајњи резултат мемоара јесте да се по њима може направити добар филм!!! Једино је питање која би холивудска старлета играла Карлу. То је прича о хероини која се бори против неодлучних, опструкционистичких дипломата, политичара, генерала и влада и која потпуно сама приводи правди ратне злочинце. И управо то говори о њеним односима са западним владама које су обезбедиле сва средства и подршку Трибуналу. Према њеном виђењу, нико није желео да јој помогне у довољној мери. Она је стално била остављана на цедилу неиспуњеним обећањима и тајним агендама. Пошто се позабавила свим тим, долазимо до влада у овом региону. Шта она мисли о њима јасно се може видети из наслова појединих поглавља: "Сукобљавање с Београдом", "Сукобљавање с Хрватском", "Сукобљавање с Косовом", "Сукобљавање с Београдом и Црном Гором". Није поштеђена ни њена сопствена институција. Постоји и поглавље "Сукобљавање с бирократијом Трибунала".

Нема сумње да су сви политички лидери у региону видели Тирбунал у току службовања Карле дел Понете као главног тужиоца, као експлозивно и недобродошло питање када је реч о припадницима њихове етничке групе. Али, тачно је и то да је већина лидера била демократски настројена и да су желели да њихове земље постану "нормалне" европске државе. Пема томе, било је простора да се маневрише и начина да се обезбеди њихова сарадња. Њен приступ да види све владе и њихове лидере једноставно као непријатеље којима се треба "супротставити" постао је самоостварујуће пророчанство с непосредним и неповољним утицајем на резултате које су она и Трибунал могли да остваре.

Оно што потпуно недостаје у мемоарима јесте било каква потврда или разумевање да су се крхке, демократски оријентисане владе којима се бавила, и саме снажно бориле проитв националистичких политичких снага у сопственим земљама и становништвом чији

је велики део и даље видео сваког оптуженог из своје етничке групе као хероја.

Иронија је да су њене арогантне посете региону стално подгревале националистичке снаге у тим земљама и отежавале, а не олакшавале, њиховим владама да сарађују с Трибуналом. Као амерички амбасадор у Хрватској од 1998. до 2000. и у Србији отада па до 2004, један од мојих највиших приоритета - као што ме је инструкирала моја влада - био је пребацивање оптужених у Хаг и пратеће документације о ратним злочинима. Нисам био једини у том погледу. Сви амерички амбасадори у региону, као и амбасадори земаља ЕУ имали су исту директиву. Моја критика Карле дел Понте заснива се како на недостаку њеног признања о томе како су тешко радили многи људи и многе владе да се постигну резултати тако и на чињеници да нам је она озбиљно отежала напоре у том правцу. Реалност је да ниједан оптужени није стигао у Хаг због акција Карле дел Понте. Неке су директно ухапсиле америчке, британске и француске снаге. Осталим хапшењима и договореним предајама руководиле су националне владе увек под интензивним притиском САД, ЕУ и често уз нашу непосредну сарадњу и умешаност. Тај процес почео је давно пре њеног доласка у Трибунал и наставиће се и након њеног одласка.

Најбољи пример њеног прилаза јесте следећа реченица из поглавља "Сукобљавање с Београдом 2003. и 2004": "Нисам имала никакву намеру да олакшам притисак на Србију да сарађује с Трибуналом након Ћинђићевог убиства, јер би то било попут награђивања непоправљивог детета због лошег понашања". Она одбацује сваку повезаност између атентата и сарадње с Трибунала и назива то "смешним". Реалност показује, међутим, да је катализатор за побуну Црвених беретки у новембру 2001, који је имао тако озбиљне последице за демократску владу Зорана Ћинђића, било хапшење двојице против којих је Трибунал подигао оптужнице. А чињеница је да је и сам атентатор навео као свој разлог да је "он (Ћинђић) желео да нас све пошаље у Хаг".

Нагласак у мемоарима на њеним екстензивним "конфронтирањима" открива, пак, одговарајући недостатак нагласка на оно што је био њен стварни посао: да надгледа да Тужилаштво МКТЈ ефикасно функционише. Занемаривање те области било је најочигледније у трапавом судском процесу Милошевићу, за шта је оптуживала судије, своје подређене и самог Милошевића. Свесна пропуста што није обезбедила Међународном суду правде виталне документе који указују на умешаност српске владе у босански сукоб и поткрепљују тужбу Босне против Србије за геноцид, (због чега је случај можда и пропао) она опширно објашњава да то није била њена грешка. Али, остаје чињеница да је била опседнута да добије документа како би подупрла свој случај против Милошевића и да је пристала на споразум који ускраћује та документа Међународном суду правде.

Мемоари Карле дел Понте

Пише: Вилијам Монтгомери
субота, 19 јул 2008 10:59

У књизи нема ни трага од било каквог описа доношења одлука о томе који ће случај бити обрађиван и ко би могао бити потенцијални циљ подизања оптужнице. То је зато што је читав процес био насумичан и политички мотивисан. Карла дел Понте се 2003. сусрела с тројицом америчких амбасадора у региону и америчким амбасадором за ратне злочине Пијером Проспером и отворено рекла да је прилаз њеног тужилаштва претпоставка да су сви виши лидери на свим странама у конфликту одговорни за ратне злочине и да је задатак њене канцеларије да пронађе начине да их оптужи. Тај прилаз имао је две главне мане: уобичајена процедура да се пође од главних злочина и покуша да се утврди ко их је починио окренута је наглавачке, а то је онда имплицирало да су сви ратни лидери подједнако криви. Чињеница је, такође, да је њен централни циљ био да се ухапсе Младић и Караџић и да би убедила српску влада да то и уради донела је одлуку да подигне неке дискутабилне оптужнице да би демонстрирала "баланс".

Поглавље које обрађује искуство на Косову јесте најинтересантније. Она открива препреке које су Трибуналу постављали УНМИК и остали међународни играчи, као и жестока застрашивања сведока против оптужених Албанаца. Све се то поклапа с мојим перцепцијама. Она, такође, баца више светла на своју намеру да подигне оптужницу за ратне злочине против НАТО и тешкоће с којима се суочила у покушају да то и уради.

Све у свему, најбоља ствар кад је реч о књизи јесте што се може стећи добар осећај о менталном ставу и прилазу Карле дел Понте свом послу са свим ограничењима која из тога произилазе. Оно што недостаје и књизи као целини и у дугачкој листи препорука које је укључила у "Епилог" јесте стварно осећање бриге или интереса како су рад Трибунала и његови процеси утицали на регион којем је требало помоћи оснивањем Трибунала. Иако су успех Трибунала у гоњену ратних злочинаца и одређујуће чињенице о њеним акцијама веома важне, исто толико је узнемиравајуће што толико много људу у региону и даље види своје етничке групе као невинне жртве, а Трубунал доживљава као политички пристрастан, а његове пресуде као мањкаве. Сасвим је сигурно, бар у одређеној мери, да у томе има удела и легат Карле дел Понте.

(Данас)